

Književna poročila.

Dr. Kulaš Juraj: Problem pravnih lekova u krivičnom pravu. Beograd. Geca Kon. 1939. Str. 222. Cena 20 din.

V svojem najnovejšem delu obravnava pisec ustroj pravnih sredstev. Večji del knjige je posvečen problemu revizije. Avtor ne obravnava revizije iz dogmatičnega vidika, marveč kot problem, zlasti kako se naj to pravno sredstvo preuredi de lege ferenda. In ravno to vprašanje je zelo interesantno. Avtorju moramo biti hvaležni za ogromni material, ki ga podaja v knjigi glede historičnega razvoja revizije, glede najnovejših zakonodajnih podvigov in glede literature, ki se je v zadnjem času zlasti v Nemčiji pojavila o tem vprašanju.

Zanimivo je za praktika zlasti poglavje o razlikovanju med pravnimi in dejanskimi vprašanji: Za civilni postopek je o tem vprašanju pisal preteklo leto kas. sodnik dr. Miroslav Muha (Činjenična utvrdenja i pravna ocjena. Pravosudje 1938, št. 9 do 12). Pisec navaja večje število odločb nemškega Reichsgerichta in naših kasacijskih sodišč o tem vprašanju. Med temi je zlasti interesantna odločba kas. sodišča v Novem Sadu (str. 179), ki je spremenila ugotovitev (!) sodišča prve stopnje, da je bilo dejanje storjeno iz malomarnosti. Odločba je interesantna zaradi tega, ker se opira odločba kas. sodišča o spremembi dejanske ugotovitve na „pravila izkušnje“. Ne moremo se pa strinjati z g. avtorjem, da je obstoj „namere“ čisto dejansko vprašanje; vprašanje namere spada med tako zvane quaestiones mixtae. Zato sme kas. sodišče praviloma preskusiti, ali je taka namera podana ali ne. Razume se pa samo po sebi, da kas. sodišče ne sme spremeniti dejanske ugotovitve, iz katerih je sodišče I. stopnje sklepalo na to namero.

Najvažnejši del knjige je oni, v katerem predlaga avtor nekatere spremembe glede ustroja pravnih sredstev de lege ferenda (str. 187 do 213). Pravilno meni, da je treba sodstvo prekrškov v vseh instancah prepustiti upravnim oblastvom (str. 191). Zanimiv je predlog (str. 192), naj sodi okrajni sodnik vse prestopke, tudi one, ki jih sodi sedaj sodnik poedinec okrožnega sodišča; sodnik poedinec okrožnega sodišča pa naj bi reševal prizive zoper sodbe okrajnega sodišča, to pa le glede prestopkov, ki jih po sedanjem kp. presoja okrajno sodišče, prizive zoper sodbe glede ostalih prestopkov pa bi reševal kakor sedaj senat trojice okrožnega sodišča. Menimo, da že glede na sumaren značaj okrajnosodnega postopanja ne bi bilo umestno prepustiti okrajnemu sodišču presojo vseh prestopkov. Opozarjamo zlasti na komplicirane prevare in na kriva pričevanja (§ 146 kz.). Za vsa ta dejanja so potrebne obširne poizvedbe. Res lahko opravi poizvedbe tudi okrajni sodnik. Te poizvedbe bi pa postale povsem oficiozne brez sodelovanja državnega tožilca, ki je dominus litis poizvedb. S tem bi se brez potrebe spremenila osnovna načela kaz. postopnika. Umestno pa je, da bi reševal prizive zoper sodbe sodnikov poedincev okrožnih sodišč senat trojice okrožnega sodišča.

Simpatična je misel, naj bi bil tudi zoper senatne sodbe dopusten le popolni priziv, ne pa le revizija. Okrožno ozir. apelacijsko sodišče bi s tem dokončno reševalo pravna sredstva zoper sodbe okrajnih in okrožnih sodišč (str. 207). To preureditev utemeljuje avtor s tem, da je pravno sredstvo priziva bliže pravni zavesti ljudstva kakor revizija. Ljudstvo hoče pravično sodbo. Ljudstvo ne razume, da sme najvišje sodišče preskusiti sodbo le v okviru več ali manj formalističnih revizijskih razlogov in da mora sprejeti kot pod-

lago svoje odločbe dejanske ugotovitve pobijane sodbe, najsi se s temi dejanskimi ugotovitvami ne strinja. Sodba višje instance bo le tedaj ustrezala pravnemu čutu ljudstva, če bo smelo sodišče II. stopnje preskusiti tudi dokazno podlago sodbe. Avtorju je v tem pogledu pritrditi. Apelacijsko sodišče rešuje že danes največji del pravnih sredstev, zlasti največji del vseh pritožb, kas. sodišče rešuje pritožbe le v nekaterih izjemnih primerih. Novi kazenski zakon je mnogo prejšnjih zločinstev (hudodelstev) spremenil v prestopke. Apelacijsko sodišče sodi sedaj v drugi stopnji v mnogih primerih, v katerih je po prejšnji zakonodaji sodilo v drugi stopnji kas. sodišče. Število revizij, ki jih rešuje kas. sodišče, je manjše od prizivov, ki jih rešuje apelacijsko sodišče. Zato ne bi bila apelacijska sodišča znatno obremenjena, če bi prevzela tudi preskus senatnih sodb okrožnega sodišča.

S tem bi bila stvar ugodno rešena v interesu pravičnosti, ker bi smelo sodišče II. stopnje preskusiti tudi dejstveno podlago sodbe. V praksi stvar seveda ni tako idealna, kakor si jo je zamislil avtor. Dokazno podlago sodbe sme prizivno sodišče spremeniti le tedaj, če dokaze ponovi ali če izvede nove dokaze na prizivni razpravi. Prizivne razprave pa se razpisujejo zelo redko. Smelo trdimo, da jih ni več kakor javnih razprav pri kasacijskem sodišču. Temu se tudi ni čuditi, ker se ponovijo dokazi na prizivnih razpravah le tedaj, če se pojavi znaten dvom o ugotovitvi činjenic, na katere se opira prva sodba.

Vprašanje je, kaj bo v primeru, če se prepusti vse sodstvo v II. stopnji prizivnim sodiščem, z enotnostjo pravosodja. To vprašanje rešuje avtor tako, da prepušča kasacijskemu sodišču zgolj ingerenco na pravna vprašanja, in sicer bi smelo kasac. sodišče reševati le pravna vprašanja principiелne važnosti (str. 194), da se doseže enotnost pravosodja. Avtor meni, da bi moralo kas. sodišče v III. stopnji poslovati le, če si sodbe nižjih instanc nasprotujejo. Pritožilec bi moral posvedočiti n. pr., da so razna apelacijska sodišča ali da je sodilo isto apelacijsko sodišče v istem pravnem vprašanju v različnih kazenskih stvareh različno. Kasac. sodišče pa naj bi izrekalo svoje sodbe tudi po lastni iniciativi. Kas. sodišče bi smelo odklanjati poslovanje, če se mu ne zdi umestno poslovati v stvari, češ da pravno vprašanje ni načelne važnosti. Misli, ki jih izvaja pisec, so simpatične, vprašanje pa je, kako bi se dalo vse to v praksi izvesti. Po našem mnenju se s tem posli kas. sodišča ne bi zmanjšali, uvedla bi se tudi v kazenskem postopanju tretja instanca, kakor je uvedena v civilnem postopanju. Razlikovati med pravnimi vprašanji, ki so principiелno važna in ki niso načelno važna, je zelo težko. Po našem mnenju bi bilo, če se prepusti sodstvo v II. stopnji prizivnim sodiščem, umestno, da naj bi kas. sodišče reševalo le ona pravna vprašanja, ki mu jih po §§ 41, 357 kp. predloži vrhovni državni tožilec (postopanje za zaščito zakona).

Po avtorjevi intenciji revizija ne bi bila pravno sredstvo (str. 198), marveč neke vrste „prošnja“, ki jo bi mogle vlagati ne le stranke, marveč vsakdo (str. 199), ki želi, da se neki zakonski predpis tolmači od najvišjega sodnega foruma. Prosilcem ne bi bilo treba vezati prošnje na konkretni kazenski primer. Taka prošnja naj bi se smela vlagati pri poljubnem okrajnem sodišču (str. 200), ki bi jo neposredno predložilo kasaciji. To gre po našem mnenju predaleč. S tem bi bila strankam dana pravica, zahtevati od kas. sodišča pravna mnenja. Taka mnenja pa sme po sedanjem stanju zakonodaje zahtevati le vrhovno pravosodno upravno oblastvo; tako naj ostane tudi v bodoče.

Popolnoma pa pritrjujemo avtorjevi zamisli, da naj se področje kasacijskega sodišča v bodoče nikakor ne razširi, zlasti pa ne na preiskus dokazne ocene (str. 205).

Avtor meni (str. 196), da naj bi bile sodbe kas. sodišča obvezne za nižja sodišča. To ne bi bilo umestno. S tem bi se uničila samostojnost sodišč in preprečil svobodni razmah tolmačenja prava. Nasprotno! Avtoriteta najvišjega sodišča mora biti taka, da se ji nižje instance prostovoljno uklonejo.

Pisec predlaga še več detajlnih sprememb pri vlaganju in poslovanju s pravnimi sredstvi, tako n. pr. da naj se odpravi razlikovanje med priglasitvijo in obrazložitvijo revizije (str. 197). To razlikovanje se je v praksi pokazalo kot umestno (manipulacija, prepisi sodb). Zato po našem mnenju že iz manipulacijskih razlogov ne bi bilo umestno, na tej ureditvi kaj spremeniti.

S to knjigo je opravil avtor zaslužno delo. Želimo le, da se s knjigo seznanijo tudi praktiki, ker bodo našli v njej obilo gradiva, ki jim bo v praksi dobro došlo; zakonodajnim faktorjem pa nudi knjiga dragocene nasvete k ureditvi vprašanja pravnih sredstev. Pripominjamo, da se pisec ozira tudi na civilnopravni postopek, kjer je vprašanje revizije prav omejitve revizije zaradi razbremenitve kas. sodišča ravno tako pereče kakor v kazenskem postopku.

D. Munda.

Dr. Solovjev Aleksander: Predavanja iz Istorije slovenskih prava (narodne pravne istorije s obzirom na istoriju slovenskih prava). Beograd, 1959. Str. 247.

Avtor je napisal na naslovni strani, da je knjiga tiskana kot rokopis. S tem je hotel označiti, da stvar zanj ni še do kraja obravnavana. Mislim, da takšnega pristanka ni bilo treba, saj je snov lepo zaokrožena, vsebinsko pa za informacijo jugoslovanskih pravnikov dovolj izčrpno obdelana. Da so tu in tam razni problemi zdaj bolj zdaj manj obsežno in temeljito obravnavani, je zadeva, ki jo bo sploh težko odpraviti. V središče je postavil avtor „istoriju prava jugoslovenskog naroda“; pod tem narodom razume Srbe, Hrvate in Slovence. V resnici je njegovo delo prvo, ki se bavi vzporedno s pravno zgodovino Srbov, Hrvatov in Slovencev primerjaje jo z zgodovino slovanskih prav. To pa je predmet — v naslovu knjige v oklepajih —, ki je učni predmet na vseh naših pravnih fakultetah. V uvodu daje Solovjev zgodovino prava v obče. Tu je od jugoslovanskih pravnih zgodovinarjev na odlično mesto postavljen B. Bogišić. Imenitno je prikazan vpliv Nemcev Herderja in Hegela na slovenofile, obširno je ocenjeno delo Karla Kadleca, zaključek prvega dela knjige velja Teodoru Taranovskemu. V zgodovini slovanskih prav razlikuje Solovjev troje dob, od pradedavnine do 9., od 9. do 12., in od 13. do 16. stoletja. Razdelitev je pravilno podprta. V vseh treh dobah je posvečena primerna obdelava tudi Slovencev. Morda bi pa smeli pričakovati nekoliko več informacij o Koceljevi državi (str. 78.), ko se v zadnjem času toliko o njej razpravlja. Za Hrvate je dvakrat (str. 85., 108.) omenjeno, da je Niko Zupanić podprl mnenje, da so kavkaško pleme; tudi Ludmil Hauptman se navaja kot učenjak, ki je proglasil preko imena „Kosez“ plemiče na Koroškem (Edelinge) za prišleke iz Kavkaza in jih s tem stavil v zvezo s Hrvati. Toda tudi nasprotna mnenja bi kazalo omenjati vsaj v glavnem, da bi bil ta problem postavljen za pravnike v objektivno luč. Vprav pri opisu ustoličenja knezov na Gosposvetskem polju (str. 108.) je lapsus calami, da se ta opis nahaja v Saksomskem zrcalu; saj se pozneje (str. 218.) navaja pravilni vir, Švabsko zrcalo. — Mi smo

se dotaknili le nekaterih mrvic iz presenetljivo bogate vsebine Solovjeve knjige, ker utegnejo le-te najbolj zanimati slovenske pravnike. Priporočati moremo to knjigo zlasti vsem tistim pravnikom, ki so študirali na neslovanskih univerzah. Knjiga jim bo odpirala poglede v snov, ki so jo akademski učitelji na navedenih univerzah tako rekoč načelno zanemarjali, samo da bi ostala povsem terra incognita.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Besarabić L. Vojin: Neutralnost i njena savremena shvatanja. Beograd, 1939. Štamparija „Privrednik“. 259 strani.

To delo o sedaj važnem vprašanju je pravna fakulteta v Beogradu sprejela letos kot doktorsko razpravo, na kar je bilo ponatisnjeno v posebni knjigi. Knjiga je po kratkem uvodu razdeljena v dva dela. V prvem delu je opisan pojem nevtralnosti pred svetovno vojno 1914—1918 (str. 1—99), v drugem povojna pojmovanja nevtralnosti (str. 99—252). V prvem delu pisec razlaga zgodovinske in teoretične temelje nevtralnosti, ureditev po haških dogovorih ter kako se je ta režim izvajal v zadnji svetovni vojni. V drugem delu je razloženo mesto, ki ga je nevtralnost zavzemala v sistemu kolektivne varnosti, in ameriško pojmovanje te ustanove. V zaključku se pisec zavzema za ustanovitev regionalnih skupin individualno slabih nevtralnih držav po vzgledu skandinavskih in baltskih.

Pisec je stvarino razpredelil z ozirom na razlikovanje med predvojnimi in novimi pojmovanji nevtralnosti. Osnovna načela predvojne nevtralnosti se niso skladala s potrebami sodelovanja in mednarodne odvisnosti v sodobnem mednarodnem življenju. Pod vplivom sistema kolektivne varnosti, izraženega v Zvezi narodov, se je razvilo novo pojmovanje, po katerem pa se je celo smatralo, da sploh ni več vojne in nevtralnostnega prava. Pisec pravilno izvaja, da je nevtralnost posledica in hkrati protiutež vojne, s katero se razvija vzporedno, in da se ne more ukiniti, dokler so vojne možne. Odkar pa se je izkazalo, da se ženevski kolektivni sistem ne more izvesti, in sicer ker bi bila poprej potrebna temeljita preosnova mednarodnega reda, se nevtralnost pričinja zopet drugače pojmovati. Bilo bi primerno, ako bi bil pisec posvetil temu najnovejšemu razvoju poseben, tretji del in pri tem skrajšal sorazmerno preobširen opis stališča ameriških držav, zlasti USA do nevtralnosti in razvoj njihove zakonodajne ureditve (na str. 172—244!).

Namen pisca je bil, razložiti razvoj pojmovanja nevtralnosti kot splošne pravne ustanove. Z uporabo obsežne tuje literature, med katero je mnogo monografij in doktorskih razprav, je pisec opisal spretno in deloma s kritičnimi opombami probleme, načrte in nekatere pogodbene predpise zaporedoma za vsako dobo posebej. Iz vsega je razvidno, kako se je bistvo prvotnega pojmovanja prilagojevalo spremenjenim pogojem mednarodnega življenja. Knjiga ne podaja celotnega sistema pozitivnih mednarodnopravnih predpisov o nevtralnosti. Tudi niso obdelani predpisi o nevtralnosti, dogovorjeni v številnih dvostranskih pogodbah povojne dobe. Splošna trditev pisca, da je vojna napoved neobhodno potrebna za pričetek same nevtralnosti (str. 44), ni pravilna. On bi moral pri tem razlikovati med obćim in partikularnim mednarodnim javnim pravom. Po obćem mednarodnem javnem pravu se vojna napoved pravno ne zahteva za pričetek vojne in s tem tudi ne za pričetek nevtralnosti. Za pričetek nevtralnosti določene države je treba, da obstoji vojna v smislu mednarodnega javnega prava med drugimi državami, da ta država ve za to vojno, da se svobodno odloči,

ostati nevtralna, in da obe vojskujoči se državi pripoznata to njeno zadržanje. Pač pa je v pogledu vojne med državami, podpisnicami III. haškega dogovora od 18. oktobra 1907, vojna napoved mednarodno-pravna dolžnost (partikularno pravo). Izraz „nevtralnih“ na str. 62, 15. vrsta od spodaj je nepravilen. Na str. 85 je dopolniti, da veljajo tudi glede nevtralnosti v vojni v zraku predpisi občega mednarodnega prava. Na str. 198. 1. vrsta od zgoraj je mesto „baltških“ postaviti „skandinavskih“.

Glede splošne ocene navajam besede, ki jih je zapisal beograjski vseuč. profesor dr. M. Novaković v predgovoru knjigi, namreč da je ta knjiga ena izmed najboljših doktorskih razprav, tako po vsebini in po slogu, kar jih je on imel v svojem dolgem profesorskem delu. Dodajam, da pomeni ta monografija lep prispevek k jugoslovanski znanosti o mednarodnem javnem pravu.

Dr. Ivan Tomšič.

Dr. Krbek Ivo: Sudska kontrola naredbe. Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti. Zagreb, 1939. str. 254.

Po izčrpani analizi svobodnega preudarka v svoji prejšnji knjigi si je stavil avtor v tej knjigi nalogo, da razčisti vprašanje sodne kontrole uredbe. Obe vprašanji imata brezdvomno mnogo skupnih točk, vendar ne smemo pri tem prezreti, da ležita vprašanji, da se tako izrazim, v različnih ravninah: pri vprašanju svobodnega preudarka gre za odnos med upravo in upravnimi sodišči, pri vprašanju sodne kontrole uredbe pa gre prvenstveno za odnos med zakonodajo in upravo in šele v drugi vrsti za odnos med upravo in sodišči. Ti odnosi med upravo in upravnimi ter rednimi sodišči ter med upravo in zakonodajo so v podrobnostih dokaj zamotani, zato ni mogoče posneti vsebino knjig, ki obravnavajo ta vprašanja, niti v osnovnih potezah, ampak se da vsebina samo nakazati. Tako bo tudi samo nakazana vsebina pričujoče knjige.

V prvem poglavju skuša razmejiti avtor uredbo napram zakonu, upravnemu aktu v tehničnem smislu ter splošni instrukciji, poudarja, zakaj je važno, da pojmujeemo uredbo kot akt upravnega oblastva ne pa kot materialen zakon, in zavrača trditev, da bi pomenila zakonska uredba delegacijo zakonodajne oblasti na upravo.

Mimogrede bodi povedano, da nam razlika med zakonom, uredbo, upravnim aktom ter splošno instrukcijo lepo kaže, po kako neenotnih kriterijih ločimo pravne oblike in institute, pa vendar dosegameo pri tem praktično čisto zadovoljive rezultate. Tako se loči uredba od zakona samo po organu, ki jih izdaja: zakone izdaja zakonodavec, uredbe upravni organ. Od upravnega akta pa se loči uredba po kriteriju abstraktnosti in konkretnosti: uredba je vedno abstrakten, upravni akt vedno konkreten, od splošne instrukcije pa se loči uredba po tem, koga veže norma: uredba načeloma veže vse, katerim je namenjena (v podrobnosti se ne spuščam), splošna instrukcija pa veže samo nižji organ napram višjemu.

V drugem poglavju, ki obravnava sodno kontrolo uredbe, kaže avtor najprej na kratko tri oblike sodne kontrole uredbe in preiskuje nato, kje imata sodnik in upravni organ pravno osnovo za izvrševanje posledne kontrole uredbe.

Tretje poglavje, ki je najobsežnejše in ga smatra avtor za najvažnejše ter ga označuje kot hrbtenico cele knjige, nosi kratek naslov: odnos uredbe napram zakonu. To poglavje obravnava toliko vprašanj, ki se med seboj prepletajo, da ni mogoče njegove vsebine niti nakazati. Zato naj zadostuje ugotovitev, da so pretresena vsa vprašanja do podrobnosti in da je v tem poglavju mnogo novih izsledkov.

Zadnje poglavje je posvečeno sodni kontroli uredbe. In sicer se obravnava najprej posredna kontrola; značilnost te kontrole je v tem, da se vrši uradoma in da je vprašanje zakonitosti uredbe samo prejudicionalno vprašanje pri reševanju nekega drugega glavnega vprašanja ter da je posledek te kontrole lahko samo ta, da odreče sodnik uredbi, če jo spozna za nezakonito, uporabo na konkreten primer. Pri neposredni kontroli pa, ki se vrši samo na strankin predlog, je glavno in edino vprašanje zakonitost uredbe: če ugotovi sodnik, da je uredba nezakonita, jo razveljavi. V tej zvezi pokaže pisec na razloček med avstrijskim in francoskim sistemom neposredne kontrole uredbe in ugotavlja, od katerega trenutka učinkuje razveljavljenje uredbe. Nato obravnava kontrolo uredbe po upravnih oblastvih in možnost kombiniranja te kontrole s sodno ter raziskuje vprašanje, ali je možna neposredna kontrola uredbe v sedanjem jugoslovanskem pravu.

To je vsebina knjige v najosnovnejšem obrisu. Že iz tega obrisa pa se da vendarle posneti, da se ni omejil avtor samo kratko na kontrolo uredbe, ampak je oprl to vprašanje na široko zasnovana teoretična razglabljanja in pritegnil za ilustracijo mnogo pozitivnih prav. Tako mu je bilo mogoče, da je obdelal predmet do izčrpnosti. Ker ima knjiga naslov „Sodna kontrola uredbe“, bi pričakovali morda, da bi bila vsebina knjige pravnozgodovinska. Vendar poudarja avtor upravičeno (str. 6), da ni mogoče dati tako široko zasnovane teorije uredbe, ki bi bila veljavna za vsako vladavino. Zato je treba vzeti za osnovo neko konkretno vladavino. Avtor se je odločil za vladavino naprednejše ustavne države.

Da je vzel avtor za osnovo obravnavanja sodne kontrole uredbe pravni in politični režim ustavne države, je razumljivo: kajti šele v ustavni državi, kjer sta se podelili zakonodajna in uredbodajna na različna faktorja, dobila pojma zakona in uredbe svoj svojstven značaj. Obenem s tem pa nastopi nasprotstvo med zakonom in uredbo, ki se vleče vse do današnjih dni.

Prehod iz policijske v ustavno državo je bil v srednji Evropi vobče ta, da je oktroiral monarh ustavo, s katero je uvedel narodno predstavništvo, ki naj bi vršilo skupno z njim zakonodajno oblast. Pri tem je smatral monarh, da je odločilni zakonodajni faktor on, narodno predstavništvo pa je smatralo nasprotno, da je zakon izraz narodne volje in da so oni kot zastopniki naroda pravi zakonodavci. Ker pa je obdržal monarh uredbodajno oblast, se je bala narodno predstavništvo, da ne bi monarh in njegovi organi izkrivili zakonov s svojimi uredbami. Zato so zahtevali strogo kontrolo zakonitosti uredb. Niso pa zahtevali kontrole ustavnosti zakonov, ker je bila ustava enostranski akt monarha, zlasti pa, ker so smatrali, da so norme, ki jih izdajajo oni, najvišje in ne preneso nobene kontrole.

To nasprotje se je ublažilo v poznejši ustavni državi, ko je dobival parlament vedno večji ugled in so pričakovali, da bo izginilo v parlamentarni državi, kjer je parlament vsemogočen. Vendar ni izginilo niti tukaj, in kolikor je izginilo na račun zakonodaje: v parlamentarni državi je ministrski predsednik vodja najmočnejše stranke in obenem dejanski vrhovni upravni organ. Zato je pač možna kontrola uprave s strani opozicije, ki pa lahko pomeni jako malo, s strani parlamentarne večine pa je možna kontrola toliko, kolikor jo dopušča vodja večine t. j. ministrski predsednik. To se pravi, da dobiva uprava premoč nad zakonodajo. Šele v avtoritarnih državah je nasprotstvo med zakonom in uredbo odpravljeno, ker je poglavar države vrhovni zakonodajni in upravni organ. Iz tega se vidi, da je

vprašanje kontrole uredbe tudi politično, kar avtor posebej podčrtava (str. 6).

Že spredaj sem poudaril, da je obdelal avtor predmet izčrpno. Razumljivo pa je, da so možna pri predmetu, pri katerem se prepletavajo pravna in politična vprašanja, marsikje različna mnenja. Tudi ne bi mogel n. pr. pritegniti avtorju, da je uvedel naenkrat pojem „naredbe“ namesto dosedanje „uredbe“, ter da misli, da pri nas lahko pri odškodninski tožbi proti uradniku in državi preskuša sodnik pre-judicialno zakonitost upravnega akta. Vendar ni mogoče razpravljati tukaj ti vprašanji, ki poleg tega ne morejo imeti upliva na visoko znanstveno vrednost knjige.

Dr. Joso Jurkovič.

Vrhovec Kristina: Fran Milčinski — vzgojnik. Ženska založba belomodre knjižnice v Ljubljani, 1959. Str. 96.

Naj opozorimo pravnike, nekdanjše vrstnike in mlajše, na dejstvo, da sta bila osebnost in življenjsko delo pokojnega Frana Milčinskega († 24. okt. 1932) predmet inavguralne disertacije za dosego doktorata na filozofski fakulteti. Delo je napisano z veliko ljubeznijo do vzgojeslovja. Dvoje pripomb si dovoljujemo. Zelo dobro je pisateljica ugotovila poreklo ljudske pravljice iz človeške prazgodovine, ki po svoji mistiki zajema otroške duše (str. 51, 52.). Mi bi opozorili, da odpade dober del te ugotovitve tudi na starodavne pravne običaje, samo da zajemajo tudi starejše osebe. V zadnjem poglavju o Milčinskem kot vzgojniku pa je govora o mnogočem, a nekaj pogrešamo: Milčinski ni bil navaden vzgojitelj nekako fatalistično izpri-jene mladine, ampak po svojem poklicu je bil sodnik, ki naj pomaga kriminalnemu maloletniku do reklasacije v družbi. Tu pa naj dodamo, kar pisateljica menda ni izvedela: Milčinski je pričel s tem, da je svojim maloletnikom diktiral kazni na prostosti, ki bi se glasile po takratni praksi le na dva tri dni, kar v največji sploh dopustni meri, najrajši na dobo 6 mesecev (n. pr. po § 270 avstr. k. z.), samo da jih je mogel na ta način izločiti iz njihove okolice in jih izročiti — najraje lazaristom na Rakovnik — v nadomestno vzgojo. Ta modri pogum je bila njegova sodniška prednost, ki bi jo bilo vredno zapisati tudi v disertaciji o njegovem delu (prim. str. 81.)

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Sagadin Stevan: Upravno sudstvo. Povodom stogodišnjice rada Državnog saveta 1839—1939. Državna štamparija, Beograd. 1940. Str. 254.

Prvi državni svet, ki ga je dobila Srbija z zakonom o „Ustrojenju Državnog Savjeta“ z dne 29. junija 1835, in čigar naloga je bila, da čuva nad pravico in državnimi zakoni, da ureja in nadzira sodišča, je prestal še isto leto, ko je bil ustanovljen. Po uvedbi nove, t. zv. turške ustave, je bil ustanovljen z zakonom z dne 27. aprila 1859 novi državni svet, ki sluje še nepretrgano do danes. Res ni njegov ustroj več isti, spremenjena ni samo sestava sveta samega, v teku časa se je spremenilo tudi njegovo področje. Dočim je nadomeščal skraja narodno skupščino in je bila njegova glavna naloga „posvetovati se o interesih naroda“ in pomagati knezu, zlasti s pripravljanjem zakonov in uredb, sestavljanjem letnih proračunov, pa tudi že soditi in reševati vprašanja, ki se manašajo na zakone, uredbe in javne davščine, je postal v današnji državni organizaciji druga stopnja čistega upravnega sodstva ter tako najvišji čuvvar zakonitega izvrševanja uprave. Vso veličino, ki jo je imel državni svet v pretekli srbski zgodovini, pa tudi izgubo pomembnosti v raznih dobah, ki ustavnemu življenju niso bile naklonjene, nam je predočil pisec v teh zgodovinskih črticah. Prav posebno je poudarjen pomen za današnjo Jugoslavijo. Vpliv državnega sveta

in upravnih sodišč bi moral biti po piščevih besedah tolikšen, da bo postalo delo upravnih oblasti takšno, da ne bo dajalo več povoda za tožbe, da bo upravnosodna tožba redok primer, tako rekoč izjema. Pisec govori tudi o reformnih načrtih, zadevajočih državni svet, na koncu pa prinaša besedilo zakona o hrvatskem upravnem sodišču z dne 18. septembra 1939.

Toda to je le tretji del spominske knjige, posvečene stoletnici našega državnega sveta. Prvi del riše in opisuje državni svet v Franciji, ki se navaja kot zibelka modernega upravnega sodstva. Pisec je posegel pri tem na koren ustanove same, prav na prvotne klice, iz katerih se je razvila. Zato ni podal samo nekakega zgodovinskega razvoja upravnih sodišč, ampak predvsem postanek uprave in upravnega prava sploh ter izločitve poslednjega iz področja zasebnega prava. Pokazal nam je, kako dolgotrajna in čudovita je bila pot do današnje ureditve v Franciji. To nam služi za primerjanje z vsebino drugega dela knjige, ki opisuje upravna sodišča v drugih državah, predvsem v Nemčiji in Avstriji, ki sta dali Evropi poleg Francije vzorce za upravna sodišča. Ob drugačnih državnopravnih razmerah sta postanek in zgodovina posameznih upravnih sodišč dokaj različna, pa tudi njih današnje področje v vsaj neki meri vprav svojstveno. Ob vsem primerjanju se pokaže, da je bivša Srbija dobila kaj zgodaj svoje upravno sodišče — državni svet, da pa so imeli njegovi temelji svoj izvor že v moderni trodelni državnih funkcij. Stoletnice državnega sveta bivši njegov predsednik dr. Sagadin lepše kot s to knjigo ni mogel proslaviti.

Dr. R. Sajovic.

Dr. Bohinjc Joža: Zavarovanje delavcev in nameščencev. Samozaložba. Ljubljana. 1939. Str. 393.

Na čelu knjige, obenem njeno jedro, je ponatisnjen zakon o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922, temu sledi osemnajst različnih izvršilnih uredb in naredb s pravilniki in končno pet mednarodnih konvencij o delavskem zavarovanju, vse po stanju avgusta 1939, tako da je podnaslov „zakoni, uredbe, naredbe, pravilniki, konvencije“ popolnoma upravičen. Zakonsko besedilo delavskega zavarovanja je zbrano s tem v enotni knjigi, vendar se prireditelj ni zadovoljil samo s priobčenjem besedil, ampak je navedel še povsod spreminjevalne viire, ki jih ni prav malo. Povedal je nadalje, da izvršilna uredba ali še ni izšla ali pa še ni bila izvedena, mestoma se nahajajo opozorila na druga mesta, celo kratka pojasnila zasleđiš tu pa tam. Praktičnost zbirke veča še poseben dodatek s tablicami in pregledi o določitvi prispevkov, prejemkov denarnih podpor, nadalje z navodili in vzorci za vsakdanjo rabo. Prireditelju je uspelo, da je podal priručno zbirko zakonov, ki urejajo izvrševanje delavskega zavarovanja. S tem ni ustregel samo tistim tisočem, ki se jih delavsko zavarovanje tiče, temveč prav tako tudi onim, ki delavsko zavarovanje izvajajo ter uredničujejo.

Dr. R. S.

Annuario di Diritto comparativo e di Studi legislativi, XIV, 6: Grispigni F.: La trasformazione del diritto penale nella più recente legislazione straniera. — Compendio di letteratura giuridica svizzera 1936-1938. — La legislazione della Germania: Agosto — Dicembre 1939. — Sommari di legislazione internazionale 1937. — Varietà, recensioni e notizie.

Dr. Bajič Stojan: Delovno pravo in vojna. Ponatis iz Organizatorja. Ljubljana, 1939. Str. 12.

Dr. Lapajne Stanko: Für die Beurteilung der internationalen privatrechtlichen Vertragsverletzungen nach der Lex loci laesionis. Posebni odtis iz Melanges Streit. Atene, 1959. Str. 5.

Dr. Matijević I. — dr. Čulinović F.: Komentar zakona o izvršenju i obezbedjenju. V. knjiga. 1. §§ 241 do 269. Štamparija Svetlost. Beograd, 1940. Str. 2035—2114.

Clanki in razprave v pravnih časopisih. Arhiv, XL, 1: Jovanović S.: Politička sociologija. Nedeljković B.: Porodica i nasledstvo. Vasiljević T.: Pitanje organizacije, nadležnosti i postupka sudova za maloletnike u pozitivnom zakonodavstvu. Radović R.: Demokratsko prirodno pravo u političkoj i pravnoj filozofiji Bože Grujovića. Mirković M.: Suzbijanje skupoće i kontrola cene. Stjepanović N.: Može li se voditi uspešno administrativni spor i zbog povrede formalnih propisa. — **Arhiv XL, 2:** Tasić Gj.: Slobodna saradnja pravnika. Vukosavljević S.: Postanak privatne zemljišne svojine u nas. Marković B.: Uloga sudske prakse i njeno obradivanje. Lukić R.: Čl. 116 Ustava i Uredbe o Banovini Hrvatskoj (U svetlosti teorije o tumačenju). Vladisavljević M.: Banovina Hrvatska. Novaković M.: Buduće obezbedjenje mira. Dukanac Lj.: Najnovije izmene u zakonu o neposrednim porezima. Arandjelović D.: Interesantni slučajevi iz francuske jurisprudencije. — **Branik 1:** Živadinović M.: Mesto palate pravde, nova seljakanja beogradskih sudova. Popović B.: Poreska reforma i advokati. Mišić D.: Punomoćije i pravno sredstvo. — **Branik 2:** Vukčević R.: Uredba o prinudnom mestu nije ustavna. Srzentić N.: Da li se poverioci države, radi naplate svojih potraživanja moraju prethodno obratiti upravnoj vlasti. Galijan F.: Presuda zbog propuštanja. Vagner Lj.: Actio libera in causa (seu ad libertatem relatae) i § 166 kz. — **Mjesečnik 11—12:** Digović P.: Hrvatsko državno pravo. Njegov smisao i njegova današnja vrijednost. Vagner E.: Smetanje posjeda ili uredjenje medja. Kesterčanek F.: Suvlasništvo i njegova uprava. Tintić N.: Uticaj razrješenja službovnoga radnog odnosa na pravo traženja nagrade za prekovremeni rad. Lunaček V.: Elementi etike u ekonomiji i ekonomskim naukama. Fischer A.: Iz teorije i prakse gradj. parničnoga postupka. Badovinac G.: Stojnice, prekostojnice, despateh-money. — **Mjesečnik 1—2:** Stefanović J.: O pravu raspuštanja parlamenta. Krmptić J.: Da li je po § 680 ogz. dovoljno, da oporučitelj prihvati za pero; ili se traži, da sam stavi rukoznak na ispravu. Tomašić D.: Rasno tumačenje društva. Perušić A.: Dioba općinskih i seoskih šuma. Blagojević B.: Gradjanska odgovornost liječnika. Legradić R.: Analiza pravnoga pravila. — **Policija 1:** Popović S.: Da li je uredba o prostijem i brzem postupku kod krivičnih sudova u skladu sa ovlašćenjem predviđenim § 64 fin. zak. za 1934/35 god. Malović A.: O uračunavanju istražnog zatvora u kaznu u smislu § 420 Kp. Tasić Lj.: Da li je izvršenikovo svojstvo zemljoradnika priznato po U. L. Z. D., takva činjenica koja ukida izvršni zahtev, § 34 I. P., ili pak na osnovu toga treba samo obustaviti izvršenje. Jovanović V.: Odredba § 360 tač. 2 Kz. za Kraljevinu Srbiju i čl. 74 Zak. o unutr. upr. Nedeljković V.: Jedna pogrešna primena zakona (t. 1 § 327 Kz.). Golubović Ž.: Obim nadležnosti policijskih vlasti kod krivičnih izvidjanja. — **Pravosudje 1:** Janković R.: Borba za pravdu. Lukić V.: Nema mesta izvršenju radi obezbedjenja po § 325 tač. 1 Ip. na osnovu osudnog rešenja zadržanog od izvršenja. Grubiša M.: Odnos glavnog mešanja prema prvobitnoj parnici. Vuković M.: Legalizacija zemljišnoknjižnih isprava. Milovanović M.: Susvojina u sporovima zbog smetanja poseda. Perović N.: Razume-

vanje odeljka 1 § 2 397 Kz. Jerić B.: Ubistvo iz § 167 od. 1 Kz. — **Pravosudje 2:** Mirković Dj.: Pravna priroda pravila trgovačkih društava. Rašković D.: Poništaj presude Izabranog suda. Jeremić J.: Za obaveznost crkvenog braka. Grozdanović G.: Presude agrarnih sudova. Kostić D.: Mišljenje o postopku po jednoj Uredbi. Ljubić M.: Razlike o funkcijama disciplinskog i državnog tužioca.

Razne vesti.

L. redna glavna skupščina društva „Pravnik“ se je vršila dne 15. februarja 1940 v ljubljanski pravosodni palači. Predsednik dr. jur. et h. c. Metod Dolenc je otvoril skupščino z naslednjim nagovorom:

„Preteklo leto je bilo 51. prvo v drugi polovici stoletja, odkar obstoji društvo Pravnik. Prineslo nam je mnogo veselih, pa tudi precej tužnih dogodkov. Da ne posegam v podrobnejša poročila našega tajnika, naj omenim le nekoliko najvažnejših dogodkov. Praznovali smo polstoletnico našega društva, ki je bila celo z osebnim prihodom ministra pravde počaščena. V imenu vladarja je izročil društvu visoko odlikovanje. O tej priliki smo izdali knjigo „Pol stoletja društva Pravnika“, ki bo s svojimi lepimi prispevki trajen spomenik v naši književnosti opravljenega dela. Poklonili smo se manom dr. Tomaža Dolinarja ob stoletnici njegove smrti ob njegovi rojstni hiši. Pripravili smo temeljito Kongres jugoslovanskih pravnikov, ki bi se imel vršiti v Rogoški Slatini v Mariboru. Prav gotovo ne bi zaostajal za svojimi predniki. Izdali smo tudi že Spomenico h kongresu z odličnimi prispevki slovenskih, hrvatskih in srbskih pravnikov. To so bile najsvetlejšje točke minulega leta. Pa prišel je september. Napad Nemčije na slovansko državo je bil začetek vojne dobe, ki je ne bo kmalu konca. Prinesla nam je v prvih dneh jasnost, da kongresa ne bo mogoče izvesti. Preložili smo ga, pri tem pa obtičali v gmotnih skrbih, ker Spomenica še ni bila plačana.

Kajpada tudi ostalih stroškov zlasti okrog proslave polstoletnice sami od članarine društvenikov ne bi zmogli. Priskočili so nam visoki dobrotniki na pomoč. Srčno občutena dolžnost mi je, da se v imenu društva najglobokeje zahvalim predvsem za podpore, ki jih je dobilo društvo za sebe. V tem pogledu sta nas podprla Mestna občina Ljubljanska in ministrstvo pravde v Beogradu z lepimi darili, a Mestna hranilnica Ljubljanska in Hranilnica Dravske banovine sta nam z naročili oglasov naklonili prav izdatno pomoč. Ne smem tudi prezreti, da nam je Advokatska zbornica vrnila stroške za izdajo upravnosodnih odločb. Enako hvalo pa moramo izreči še v drugem pogledu. Ker društvo Pravnik začasno trpi stroške za pripravo Kongresa jugoslovanskih pravnikov, ki se bo kakor hitro mogoče vršil v Sloveniji, imamo še posebno dolžnost, da se tudi za podpore, namenjene kongresu, najsrčneje zahvalimo. Te so prišle od mestne občine Ljubljanske, od Advokatske zbornice, od predsedstva narodne skupščine v Beogradu, od predsedstva senata v Beogradu, od poslednjega celo dvakrat, drugič za pokritje dolga na Spomenici. Če tu med našimi dobrotniki ni bila navedena Dravska banovina, moramo po pravici in resnici poudariti, da bi bil njen obljubljeni delež glede kritja stroškov prav posebno izdaten, ako bi ne bilo prišlo do preložitve kongresa na poznejši čas. Seveda trdno upamo, naravnost zidamo na obljubo g. bana Dravske banovine, da bo obljuba ostvarjena, čim pride čas izvršitve kongresa.